

La Torre **FERRERA**

Can Turró
L'aigua
Ruta de les Fonts

Gaudeix del Nadal a Mont-ras

Desembre 2016

Divendres 2 Sala Polivalent Ajuntament
19h. Inauguració de la XIII Mostra de Pessebres i Diorames amb la presència del periodista Antoni Puigvert i Romagosa
Horari de 11h. a 13h. i de 17h. a 20h.
Obert tots els dies
Org.: Amics del Pessebre del Baix Empordà

Diumenge 18 Camp municipal d'esports
10h. VII Torneig de Nadal de Bitlles Catalanes (a favor de La Marató TV3)
Org.: Els Cremats

Diumenge 18 Església St. Esteve de Mont-ras
11:30h. Cantada solidaria de la Coral els Refilets de l'Escola Torres Jonama de Mont-ras (a favor de La Marató TV3)

Dimecres 21 Biblioteca municipal de Mont-ras
17:30h. Hora del conte "Històries Nadalenques" a càrrec de Alma i la mar de contes

Dissabte 24 Església St. Esteve de Mont-ras
19h. Missa del Gall cantada per la Coral Parroquial de St. Esteve de Mont-ras

Gener 2017

Dimarts 3
7h. Sortida a Port Aventura. Per joves d'entre 12 i 17 anys. Cal inscripció prèvia

Dijous 5 Plaça de l'Església
18h. Campament Reial i arribada de SMMM ELS REIS MAGS D'ORIENT. Vine a entregar la carta i a fer un passeig en trenet.

Diumenge 15 Sala Polivalent
19h. Cloenda de XIII Mostra de Pessebres i Diorames

Diumenge 22 Plaça de l'Església
11:30h. Benedicció d'animals de Sant Antoni

Edita:

Associació Sociocultural Mont-ras al Cor

Redacció i publicitat:

latorreferrera@gmail.com
Tel.629 642981

Direcció i coordinació:

Anna Vigatà

Consell de redacció:

Mercè Català
Patricia Ferrer
Irene Genís
Pilar Giménez
Montserrat Llovera
Mar Medir
Martí Sabrià
Xavier Grañén

Col.laboradors:

Núria Clara
Olga Cercós
Isabel Corominola
Ferran Cros
Catibel de la Fuente
Josep Maria Farreró
Rosa Matesanz (Grup de Natura Sterna)
Agustí Pericay

Maquetació:

Noemí Alonso

Fotografia:

Xavier Grañén

Publicitat:

Patricia Ferrer
Irene Genís

Impressió:

Gràfiques Trema. Arbúcies

Dipòsit legal:

GI.1386/2007

Amb la col.laboració de:

Diputació de Girona
Ajuntament de Mont-ras

Correcció:

Marta Padrós

Agraïm la col.laboració de Concepció Saurí (AMP) i de Ramon Folch per la cessió de les dades i informacions incloses en aquest número.

La revista es reparteix gratuïtament a tots els domicilis del municipi. Si algun veí no la rep o algú no resident o organisme vol rebre-la habitualment, pot posar-se en contacte amb nosaltres per correu electrònic. Aquesta publicació no comparteix necessàriament les opinions signades pels col.laboradors.

EDITORIAL

Obrir l'aixeta, acte quotidià i normal per a molts de nosaltres, temps enrere no ho era tant. Aquest bé, tan a l'abast per la facilitat que ens dóna el fet d'obrir una aixeta, ens fa pensar en com han canviat les coses en pocs anys, ja que l'aigua ha estat l'element que ha servit per bastir una cultura de relació social que hem anat perdent progressivament en la mesura que s'han incorporat a la nostra vida les comoditats i la tecnologia.

Antigament, el ritme diari, feixuc, no interferia mai amb una funció com era la d'anar a buscar aigua a la font. Els camins d'anada i tornada ajudaven a relacionar-se amb els veïns, fer casoris i assabentar-se del que passava a la vila i als pobles veïns.

Una cosa semblant succeïa al voltant dels abeuradors situats a l'entrada dels pobles i que actuaven com a mercats improvisats, allà s'iniciaven els tractes i també s'hi podien tancar. En aquests llocs s'hi trobaven els homes principalment. Per contra, un lloc tradicionalment femení eren els safareigs, on també es gestava un nucli de relació que sovint rentava més roba de la que s'embruïa (d'aquí ve l'expressió "fer safareig"). En un lloc o en l'altre la gent establia els seus lligams, amb l'aigua com a teló de fons.

A Mont-ras la relació entre els vilatans tenia lloc a la font del Rei o en altres que hi havia pels rodals, eren llocs ideals per a l'esbarjo, berenars i jocs de la mainada. Avui, la nostra font, coberta de vegetació, observa com el pas del temps també l'ha deixada oblidada.

SUMARI

Esperant el grop. 5

En aquest país no sap ploure. 9

El cinema i l'aigua. 11

Ruta de les Fonts 14

Els capvespres de bon temps. 21

Fada d'aigua. 22

Plou. 23

Consol de tardor. 24

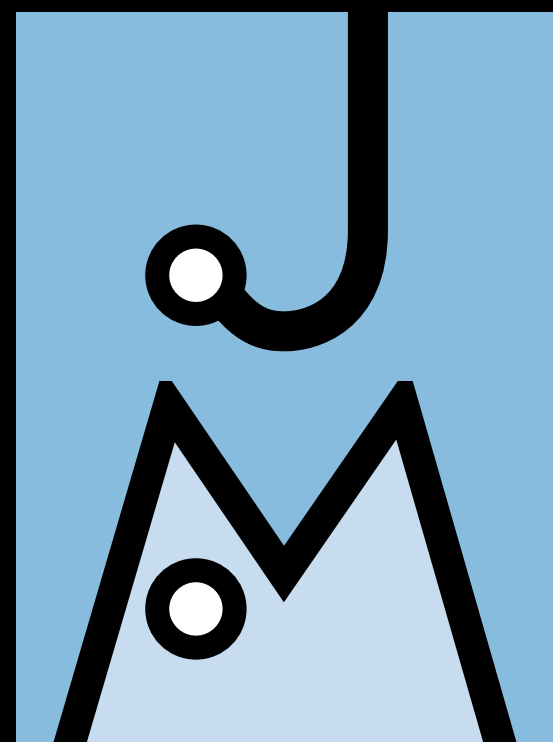
Can Turró. 25

Aigua de pluja a la cuina. 33

Ninotaires. 35

NOTES: Si algun nen està malalt podrà trucar a l'Ajuntament per rebre la visita dels Reis Mags a casa seva. L'organització es reserva el dret de modificar qualsevol acte per causes alienes a la seva voluntat. A tots els actes hi haurà un punt de recollida a favor de la Creu Roja.

ORGANITZA: AJUNTAMENT DE MONT-RAS · COL.LABOREN: DIPUTACIÓ DE GIRONA · DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT · ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE MONT-RAS · CORAL PARROQUIAL SANT ESTEVE DE MONT-RAS · AMICS DELS PESSEBRES DEL BAIX EMPORDÀ · CLUB DE BITLLES ELS CREMATS · CORAL ELS REFILETS DE L'ESCOLA TORRES JONAMA

PEIXOS

JOAN

MIQUEL

C/Torres Jonama, 53. Mont-ras
Mercat Municipal de Palafrugell

Tot tipus de peix de costa i marisc
per encàrrec. Tel. 686 41 53 97
Obert matí i tarda

taxis, microbuses i autocars
maype taxis
M. 633 281 465 M. 644 405 326
C/Lluís Companys, 4
Local 1 - PALAFRUGELL
info@maypebus.com

PELOKERO'S
Estilista
Perruquera **SANDRA**
C/ Torres Jonama, 21 - MONT-RAS - Tel. 972 11 36 45

Narcís Gaviña
PINTURES

Mòbil 609415101
C/ Pujada Cucala, 22 17253 MONT-RAS

G i G
PISCINES
MANTENIMENTS
INSTAL·LACIONS I REPARACIONS
TELA ARMADA - LINER
SERVEI TÈCNIC PROFESSIONAL
RECANVIS I ACCESSORIS
PRODUCTES QUÍMICS
BOTIGA
c/del Carrilet, 29
17253 MONT-RAS
Tel: 972 304479
gigpiscines@hotmail.com www.gigpiscines.com

ESPERANT EL GROU

Anna Vigatà

Moli d'extracció d'aigua. Fotografia Xavier Grañén

Mirar el cel esperant aquell gup que ens portarà l'aigua que tanta falta ens fa és un exercici cada cop menys habitual, qualsevol aplicació de mòbil ens indica, abans de sortir de casa, a quina hora tindrem més calor o ens podem mullar. Estem perdent l'hàbit d'observar els núvols, el vent o altres detalls que ens ajudarien a fer una previsió, a banda de conservar un vocabulari que de mica en mica hem anat perdent i que tenia un gran significat per a tots els nostres avantpassats (gup, ull de la tramuntana, capell, barrufa... entre altres).

Viure a la conca mediterrània comporta acceptar una climatologia amb contrastos entre èpoques de sequera i de fortes pluges, aquest tret ens identifica. No obstant això, quan es depèn del temps, convé tenir present què acostuma a passar en cada època. Tot i que no evita els problemes que puguin produir-se, sí que permet comparar i acceptar el que hagi succeït, malgrat que no sigui precisament del nostre gust.

La recollida de dades sobre precipitacions és una feina feixuga i que no ofereix informació de tot el territori per igual, atès que la informació depèn d'anotacions fetes per persones que s'han sentit atretes per aquesta temàtica i

que no sempre ho han fet de forma metòdica. Així, a Barcelona s'ha recollit informació des de 1786 i és el període més llarg recollit, documentat i contrastat de tota la península Ibèrica.

Aquesta pràctica ens ha permès recollir dades que, un cop creuades amb fets socials i històrics, ens han aportat informació molt valuosa sense que fos aquest, precisament, l'objectiu. Així, fets com ara la presència de franc-tiradors, podien impedir l'observador de pujar al terrat (aquest és el cas que s'ha constatat a Barcelona). Malgrat tot, es continua amb la recollida en la mesura del possible.

En el cas del nostre poble, disposem del *Dietari d'en Joaquim Fina* (al qual ja vam fer referència en el número 13 de la nostra revista). Aquest hisendat benestant de Palafrugell hi anotava qüestions diverses, però hi destaquen les meteorològiques i les de l'estat de la mar; val a dir que alguns períodes figuren amb un detall de descripció sorprenent, també hi figuren fets històrics.

No sabem si quan en Joaquim Fina escrivia el seu dietari ho feia amb alguna finalitat concreta o volia anar més enllà de tenir un petit recordatori de fets i dades. El que sí que podem observar és que ens parla d'aiguats que fan malbé

Pou a la Granota. Fotografia Xavier Grañén

edificis, maten animals i fins i tot el Llobregat cobreix el pont del Diable a Martorell (dada recollida l'any 1842).

Sobre el nostre poble anota el dia 30 d'abril de 1843:

La pluja malmet les vinyes

Lo dia 30, aquesta nit pasada, se ba pusà a ploure a las 8 y tota la nit y fins a las 10 del matí sempre és estat un ruxat contínuo; y és estat una cosa grossa la aigua que ha caygut. Del custat de Sant Sebastià y Tamariu no és estat res, però a Palafrugell y Mont-ras és estat una cosa grossa, y molt més a Llufríu, que ha desgraciat molt las biñas. Lo aire ha estat xaloc. A la tarde estaba molt carregat. Ha plogut un poc entre una y tres, però no és estat res.

Fa una nota general sobre el temps l'any 1844 i diu:

Nota sobre el temps

Tot aquest hibern y primavera de l'añ 1844 ha estat molt abundant de aigua, de manera que no habia vist may, y per totas parts se veu que han caygut grosos ayguats, en lo hibern com en la primavera.

Contrariament al que hem vist fins ara, la manca d'aigua genera problemes que provoquen que fins i tot s'hagin d'organitzar processons com les dels dies 28 d'abril i 17 de maig de 1846. D'aquests costums, també ens en fa referència Miquel Torroella i Plaja.

Processó a Sant Sebastià

Fas memòria de que lo dia 28 abril de 1846 se ha fet una profesó a San Sebastià per causa de que nos trobem a una gran secadat. Y a las sis del dematí habem surtit ab profesó junt ab la profesó de Llufríu. Los de Montras nos esperàban a casa del Birrei. Y ha estat molta la gent que ha bingut a dita profesó, que habia gent de los pobles y bilas més sercas, com és Bagú, Esclañà, Regencós, Turrent, Palamós, San Juan, Ball-llobrega, Mont-ras, Llufríu et coetera. La gent se calculaba a dos mil: arribaben del quintà d'en Dumena a Sant Sebastià. May se los ha pogut fer està arreglanats, sinó que aparexia que estàban a montons. Y a l'arribà a la sínea d'en Serbià ha comensat a ploure, però no és estat res: ha entrat quatre trebesos de dit y después ha entrat tramuntana y encara ho ha asecat més.

El dia 17 de maig retornen el sant a la capella de Sant Sebastià. La fe és l'únic que els quedava per solucionar situacions que podien arribar a ser prou greus com per provocar un increment de malalties, fam i misèria a les famílies. D'això, en deixa una informació el dia 14 d'abril de 1847:

Nota sobre la situació social

Lo dia 14 abril 1847 ha fet una ploguda de un pam, Que ja hi habia bastanta sequedat y, com lo añ pasat e féu una añada

molt petita per tot lo món, donaba molt de cuydado, En ninguna part hi ha hagut tanta misèria com en la Irlanda, que és una part del regne de Inglaterra, que han mort ja pasat de once mil personas de fam; han arribat a pagà las trumfas a 27 cuartos la lliura. Nosaltres, en Palafrugell, estem donant una sopa diària de arròs, fideus y fasols molt bona, la que se cou ab tres parols y val 18 pesetas diàrias los tres parols de sopa, Per cada rectió que se los dóna y ha un bon plat de culó de xocolate, que són los plats més usuals.

Amb tot el que s'ha vist fins aquí deduïm com n'és d'important l'aigua. Ja ho va ser amb les primeres incursions dels pirates, que s'aproximaven a la costa amb l'objectiu d'aconseguir presoners i bons botins, però també per aprovisionar-se d'aigua a les fonts que es troben arran de mar, la font Morisca en seria un bon exemple. Els horts i els camps estan sempre pendents d'aquestes pluges, que ens deixen la terra assaonada per fer una bona collita.

30-V-1853 Sobre l'hivern

Lo añ 1853 ha pasat un ibem sens fret, però al mes de mars se han pusat unas frets molt fortas y ha caygut una nebadada de mitj pam y se ha gebrat, y ha durat dos o tres dias. /... / Ha pasat quatre o sinc anys que la terra no se habia ben atampirat, però ara y ha deu dias que plou de dias i de nit. Temo que perderem la añada de masa aigua. Som lo dia 30 de maig y me apar que fou del 23 al 24 que pasà un temporal de llebant dels més forts a la costa.

Les deus i les fonts no en són una excepció, també queden afectades pels períodes de sequera. Actualment algunes ja no ragen com ho feien abans, no poden oferir-nos els beneficis que durant molt temps han aportat a la població. El mateix *Dietari de la família Fina* recull com s'administra aigua de la font de la Teula a un malalt que està afectat de vòmits i malestar, teràpia que no resulta gaire efectiva, a jutjar pel temps que dura, però pot ser caldria valorar la dieta preparada per al malalt.

Així doncs, garantir una continuïtat en l'aprovisionament de l'aigua per fomentar mesures d'higiene i mantenir una indústria surera que la necessitava en abundància ha esdevingut des de fa anys una constant en els pobles dels rodals.

Després de la segregació de Mont-ras el 1858, Anna Fontanet i el seu marit transferien els terrenys de la mina La Mejicana cap a una societat destinada a la recerca d'aigua procedent de les mines, amb ànim de vendre-la a Palafrugell. No només es van explorar els terrenys del mas Pagès sinó que es van fer prospeccions a La Morena i La Tallada, també a Mont-ras. Aquest era un negoci en alça a finals del segle XIX, sobretot al voltant de pobles i ciutats que experimentaven un important creixement.

A principis de segle (1920-1924) va coincidir un període de molta sequera amb una vila, Palafrugell, en plena expansió industrial. L'increment demogràfic que estava suportant la i l'evidència que les defuncions per febres tifoides eren superiors a les de la resta d'Espanya, feien cada cop més

urgent anar a la recerca d'aigua potable. Hem de suposar que l'aigua consumida no oferia les garanties necessàries.

La captació de l'Aubi i de la mina Carmen de Mont-ras es van plantejar com a solució i, finalment, l'agost de 1926 es va iniciar la perforació d'un pou a la Granota, prop de la pineda d'en Marquès, obra que va durar dos anys a causa dels nombrosos entrebancs que es trobaven en la construcció. Aquesta captació d'aigua havia de permetre construir un dipòsit al Molí de Vent que tingués uns 600 m³ de capacitat.

L'any 1927 es va inaugurar el dipòsit del Molí de Vent i el mes de novembre de 1929 va començar el subministrament d'aigua des de la Granota cap a la vila. Desgraciadament aquesta gran inversió va tenir un any de vida, ja que a la tardor següent es va anar eixugant l'aquífer que donava aquell gran cabal.

Mont-ras continuava sent la solució a la problemàtica existent; entre els anys 1930 i 1936 es presenten diferents propostes de solució, entre elles l'aprofitament de l'aigua de l'antiga mina Carmen (La Mejicana) que ara s'havia rebatejat com a Pepita. En Marcos Zamora descriu, en el número que vam dedicar a les mines, com baixava fins a 80 metres de profunditat, fins a la barraca dels motors, per una escala de ferro, a la nit i hi passava entre tres i quatre hores, segons l'aigua a subministrar.

Aquest servei, de la dècada dels 40, finalment es va interrompre, sembla que per manca de pagament. Des de llavors fins a dia d'avui hem continuat a la recerca d'aquest bé tan valuós per a tots plegats i que se'ns fa tan necessari, bé sigui per als usos de la població resident o per als moments en què atendre una població turística, com és la nostra, n'incrementa considerablement el consum.

No cal dir que la cerca d'aigua serà una constant per a tots plegats i que ens caldrà fer una valoració, individual i com a societat, de l'ús que en fem. A mi, m'ha fet reflexionar el fet de veure com en alguns països amarats d'aigua, et recomanen que en facis un consum racional.

MONT-RAS
Bar Restaurant
Cuina tradicional empordanesa
Esmorzar de forquilla
C/Torres Jonama, 19
Tel. 629 010 358
17253, Mont-Ras – Girona

EN AQUEST PAÍS NO SAP PLOURE

Martí Sabrià

Que l'aigua és un bé preuat ho han sabut totes les civilitzacions, les més antigues, assentades totes prop dels grans rius, i les més recents, que han maldat per obtenir-ne, per acumular-ne i per potabilitzar-la. La nostra generació hi ha d'afegir un altre objectiu bàsic que és el del consum responsable i la sostenibilitat.

En algun dels articles d'aquest número de La Torre Ferrera es parla de diferents moments dels darrers segles en què l'aigua ha escassejat en aquest rodal on vivim i de les diferents solucions que s'han anat trobant perquè tothom tingui aigua a l'abast.

A casa nostra, l'obra magna per garantir el subministrament de la Costa Brava va ser la portada d'aigua des del Pasteral (embassament del riu Ter) el 1973 i el posterior desdoblament de la canonada l'any 1989. Però Mont-ras i altres municipis de la comarca han basat durant anys el seu proveïment en pous situats a l'entorn de l'Aubi o, en el cas de Palafrugell, Pals o Begur en pous situats a Gualta, a tocar del Ter.

El creixement demogràfic de les darreres dècades i l'estat del benestar en què es van anar instal·lant les classes socials mitjanes, va ocasionar un creixement urbanístic espectacular. L'aparició de les cases aparellades, els xalets i consegüentment d'un important nombre de piscines i de jardins de gespa, ha requerit, a partir dels anys vuitanta, una quantitat d'aigua per a consum domèstic molt superior a la de les dècades precedents.

L'extrema sequera del 1994, que va propiciar una ingent quantitat d'incendis arreu del país i la manca d'aigua de rec per a moltes collites, va començar a crear cons-

ciència sobre el consum responsable d'aquest element (les posteriors crisis de reserves no han fet altra cosa que incrementar aquesta cultura). En la mesura que augmenta la consciència de consum responsable i com que el preu de l'aigua s'ha disparat des d'aleshores, observem que els consums s'han moderat i fins i tot han retrocedit.

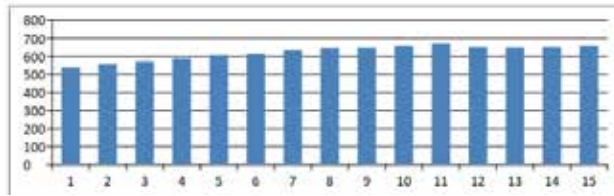
Quadre estadístic

En el cas de Mont-ras, si observem el quadre ens adonarem que entre el 2001 i el 2015 el nombre d'abonats ha crescut de 537 a 660, cosa que significa prop del 23%. Per contra, el consum ha caigut considerablement, passant dels 26,89 m³ per abonat i mes a 17,92 m³ per abonat i mes, fet que representa una disminució d'un terç per casa, exactament el 33,35%.

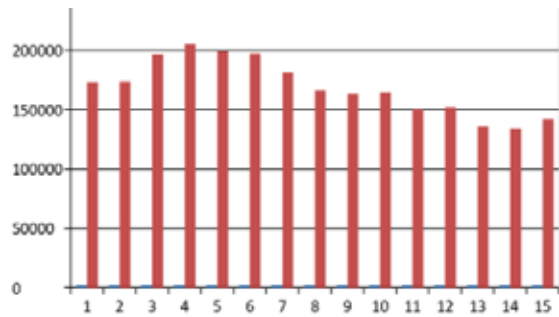
En termes anuals hem passat de 254 m³ per abonat el 2001 a 161 m³ el 2015. En conjunt, a Mont-ras, aquest darrer any hem gastat 141.000 m³. Perquè us en feu una idea, seria l'equivalent a un dipòsit de la mida del terreny de joc del camp del Barça i d'una alçada de 20 m. Em sembla molta aigua per a 2.000 habitants i 660 cases. Us ho explico diferent, cada ciutadà de Mont-ras ha gastat el 2015 la quantitat 70 m³ d'aigua, quasi 6.000 litres cada mes o 200 litres al dia.

Tot plegat molta aigua des de la xarxa de subministrament públic, a banda de la que consumim procedent dels pous i les cisternes, que en el cas de Mont-ras, de ben segur que no deu ser una quantitat menyspreable, tot i que no en tenim dades ni tan sols estimatives.

Els mont-rasencs estem, segons les estadístiques, doblant el consum de la població de l'àrea metropolitana

Abonats a la companyia d'aigües. Mont-ras 2001-2015

Metres cúbics d'aigua de boca consumits anualment a Mont-ras del 2001 al 2015

de Barcelona, que segons dades d'Aigües de Barcelona es situa al voltant dels 100 litres per persona i dia amb una reducció del 23% respecte a l'inici del segle XXI.

Catalunya, doncs, amb una mitjana a mig camí entre la de Mont-ras i la de l'àrea metropolitana, estaria gastant a diari la quantitat de 1.000.000.000 de litres d'aigua i, tornant a la mesura en volum, un milió de metres cúbics diaris. Cal que ploqui molt, que l'emmagatzemem i aprofitem molt bé per poder seguir abastint tota la població del país durant anys.

Afortunadament, tot i que a alguns els pugui semblar ciència-ficció, en Ramon Folch explica que abans del final de la dècada Catalunya serà capaç de reciclar una mi-

tjana de 6 a 7 m³ per segon de les aigües del Besòs i del Llobregat, procedents en bona part de la que deixen anar els embassaments d'aquestes dues conques hidrogràfiques, però també de totes les depuradores de les poblacions que se situen en aquestes mateixes conques.

Sembla que la solució del futur passa per reciclar una gran part de l'aigua que consumim i que després aboquem al clavegueram, però això no ens hauria de deixar tranquils i satisfets, sinó molt compromesos amb la sostenibilitat i a no gastar ni llençar més aigua de la que és estrictament necessària, si volem deixar com a herència a les noves generacions un planeta habitable.

Estació de bombament de Mont-ras

Cambra de claus de l'estació de bombament de Mont-ras

Cambra de claus de l'estació de bombament de Torre-Simona

Dipòsit i cambra de claus de Can-Burjats

EL CINEMA I L'AIGUA

Mar Medir

Aquest any 2016 es celebren 100 anys de la primera pel·lícula comercial que incorporava imatges submarines, era el film *20.000 llegües de viatge submarí* de John E. Williamson, una adaptació de la novel·la de Jules Verne. El Museu del Cinema de Girona mostra fins al 29 de gener una exposició que commemora l'aniversari d'aquesta pel·lícula a través d'un repàs a les diferents càmeres que s'han utilitzat per filmar sota l'aigua al llarg del temps. Des dels primers invents de John E. Williamson fins a les pel·lícules de James Bond, des de Buster Keaton amb el film *The Navigator* fins als documentals submarines de Jacques Costeau.

Però a part del món submarí, l'aigua apareix en el cinema de diverses formes, pot ser l'espai geogràfic on se situa la pel·lícula, el tema del film o bé un símbol. En aquest article intentarem fer una aproximació a aquestes tres formes que pot prendre l'aigua dins el cinema, amb un seguit d'exemples de films de totes les èpoques.

Tot i que la primera vegada que es va utilitzar la càmera subaquàtica en un film comercial fou el 1916, els germans Mèliès ja s'havien inspirat el 1907 en la mateixa novel·la de Jules Verne realitzant el que seria la primera adaptació de *20.000 llegües...* Man Ray, el 1928, dirigeix el film *L'estrella de mar*, basat en un poema de Robert Desnos que parla d'una societat submarina. Nombroses són també les pel·lícules que se situen dins de submarins, des d'*El cuirassat Potemkin*, d'Eisenstein fins a *Life Aquatic*, de Wes Anderson; passant per tota una sèrie d'aventures entre guerres, fum, bombes de pressió i molta testosterona. I seguint amb aquesta, també nombroses pel·lícules de desastres naturals: tempesta blanca, tifons, tsunamis a *Lo impossible*, de J.A. Bayona...

20.000 llegües de viatge submarí, pel·lícula de 1907

L'animació també ha utilitzat l'aigua com a font d'inspiració, la més popular probablement és *La sirenetta*, de Disney, però sortint del circuit comercial podem trobar altres films com *La cançó del mar*, de Tomm Moore, una adaptació d'un mite celta ambientat en les boires d'Irlanda del Nord, entre penya-segats, fars i vaixells perduts. Curiosament la bruixa del film, antagonista del conte, s'assembla molt a la bruixa malvada d'una altra pel·lícula d'animació, *El viatge de Chihiro*, de Miyazaki. I és que Tomm Moore s'inspira en aquest cineasta i en el film *Ponyo en el acantilado* a nivell estètic i amb algunes reminiscències en el guió. Ambdues pel·lícules o cineastes es caracteritzen per ser capaços de transmetre elements propis i fantàstics de les seves cultures i presentar-los en un to assimilable per al públic general.

Pel que fa al tema, l'aigua ha estat recurrent des del cinema mut. De l'absència de l'aigua se'n parla en films com *Avarícia*, d'Eric von Stroheim, situada a la vall de la Mort (EUA) o bé *El vent*, de Victor Sjöström, que ja parla de la desertització. Posteriorment trobem directors de renom com Jean

La cançó del mar de Tom Moore

Un programa NutriCare inclou:

- Estudi antropomètric
- Programa adaptat i personalitzat
- Signatura mèdica
- Seguiment periòdic d'un Assessor especialitzat
- Orientació nutricional pròpia i familiar

Korais

Mercè Servià
C/ Sant Sebastià, 66
Esc. 5 - 1r 1a
17200 Palafrugell
Tel. 972 61 00 36
Mòbil 605 88 12 86

PALAFRUGELL

Del Vilar, 37.17200 Palafrugell
T. 972 31 84 68 • F. 972 31 37 19
palafrugell@gasgirona.com

C/Mas Resplandis, 7
Esclanyà (Girona)

jabonester@xarxacontrol.es

T. 972 612 426 - F. 972 612 462

LAMPISTERIA

JORDI MAYOLAS

C/Torres Jonama, 7
Telèfon 972 30 38 81

17253 Mont-ras
(GIRONA)

Entre el cel i la terra. La Guerra dels aiguamolls

Renoir amb films com *El río* o Roberto Rossellini amb un documental que parla sobre els rius de l'Índia. *Chinatown*, de Roman Polanski, és un drama englobat en el gènere de cinema negre, que en realitat no deixa de tenir de teló de fons el joc d'ambicions i poder que s'amaga darrere l'aigua de la ciutat de Los Àngeles.

O bé l'aigua com a element transmissor de malalties: *Erin Brockovich*, on Julia Roberts, una mare soltera que treballa com a administrativa en un petit bufet d'advocats aconsegueix organitzar una demanda conjunta dels habitants d'un poble que pateixen estranyes malalties, probablement relacionades amb l'aigua que beuen. Previ a aquest film, a *Acció civil*, un jove John Travolta es fa càrrec d'un complicat cas on vuit nens contreuen leucèmia a causa d'uns vessaments de substàncies químiques en l'aigua potable.

Els documentals també han tractat el tema de l'aigua: *Tapped* ens parla de la indústria de l'aigua envasada, un negoci que a nivell planetari s'estima en 800 mil milions de dòlars. *A world without water*, mostra alguns dels problemes relacionats amb la privatització del proveïment de l'aigua en països en vies de desenvolupament. Altres films com *La soif du monde* o *Flow* tracten temes similars.

A nivell català tenim dos exemples clars sobre com el cinema ens parla de l'aigua. *Dead Slow Ahead*, un film de Mauro Herce, actualment en els cinemes de Catalunya que ens mostra la realitat de la tripulació d'un vaixell mercant que dona la volta al món. O bé, *Entre el cel i la terra, la guerra dels aiguamolls*, de Tono Folguera que narra com un grup de joves van aconseguir aturar la urbanització dels Aiguamolls de l'Empordà.

Però el més interessant d'analitzar és l'aigua com a símbol. Un símbol que ha estat present en tota la literatura i també en cinema. L'aigua, des dels inicis de la religió i la filosofia ha estat i és símbol material i natural de l'ésser, la substància de la vida, ja que tota forma vital la pressuposa necessàriament. En aquest sentit probablement els rius han estat la metàfora més utilitzada del cicle de la vida: "Nuestros vidas son los ríos que van a dar en la mar, que es el morir". Un altre paper clau que la simbologia popular ha atorgat a l'aigua és el paper de mitjancera, comunicadora, transport... Es pot, també, endur les coses negatives com la brutícia, el mal, el pecat... l'aigua purifica i es pot convertir en la mediació entre el món dels vius i el dels morts, és un lloc de traspàs. Per exemple, en l'obra de Hamlet, adaptada tantes vegades al cinema, el personatge d'Ofèlia se suïcida ofegant-se en un riu. En aquest cas l'aigua és símbol de la puresa del personatge, el riu s'endú el mal que li han fet i la retorna a un estat de bondat i pau, però també de mort.

En aquesta relació amb la mort, l'aigua accelera la putrefacció, la corrosió dels cossos... Així la trobem en nombrosos relats gòtics (Edgar Allan Poe) i policíacs. Quants cossos han estat descoberts en rius, maresmes, llacs...? El film *La isla mínima*, d'Alberto Rodríguez ens situa a les maresmes del Guadalquivir, el paisatge es converteix en un personatge més de la trama on el temps ha quedat parat, l'aigua estancada no deixa avançar una societat enquistada en el franquisme. Les morts no són superades ni els assassins descoberts i els vius es troben constantment entre un món i un altre.

RUTA DE LES FONTS

Josep Maria Farreró
 Fotografia : Rosa Matesanz. Grup de Natura Sterna de Castell-Platja d’Aro

Molí d'en Bussot

Una font és un indret on l'aigua brolla de la terra o entre les roques. La filtració d'aigua de pluja que penetra en una àrea sol emergir en una altra, generalment, de menor altitud. N'hi ha de diferents classes, ja que poden ser surgències naturals, de mina, brolladors, degotalls, termals (mineromedicinals), de cisterna o bassa, etc.

Anys enrere, als pobles era costum, els diumenges o dies de festa, anar a fer la berenada en alguna font del rodal del terme o bé per omplir el cànitr o la garrafa d'aigua. També s'aprofitava com a lloc de socialització, perquè

Font de Ferro

les famílies s'hi reunien i compartien la tertúlia i les menges mentre la quitxalla jugava per l'entorn. La font del Rei (que ara no raja) a Mont-ras i la font de la Teula i la d'en Cruanyes a Palafrugell eren, entre altres, llocs d'esbarjo.

En aquest número us proposem un itinerari de cinc fonts situades en el terme municipal de Castell d'Aro.

El lloc d'inici i d'arribada és a la plaça Poeta Sitjar (propietari rural i poeta) de Castell d'Aro. Aquí es poden deixar els cotxes, seguir pel carrer del Sol i tot seguit pel carrer de la Coma. Hi ha indicadors amb el rètol Ruta de les Fonts. Després de les últimes cases el camí és una pista de terra que, de mica en mica, s'enfila muntanya amunt. El primer que trobem són les restes del molí d'en Bussot (també senyalitzat), construcció d'origen medieval. Un quilòmetre més endavant passarem pel costat de la bassa d'en Tomàs, una obertura en el terreny en què s'acumula l'aigua que hi brolla de forma natural.

La primera font és la font del Ferro que, com diu el seu nom, té l'aigua una mica picant (ferruginosa). El grup de natura Sterna (associació per a la recerca i divulgació de la flora, fauna i medi natural) de Castell d'Aro ha reproduït, en una placa de ferro, un poema que l'avi Miquel (Miquel Mont Daussà), que sovint hi pasturava el ramat, havia gravat en una roca l'any 1933. El text diu així:

*La font que jo sé
 no la trobaríeu
 és al mig del bosc
 en una torrentera
 al peu d'una roca
 i una surera
 Jo anava pel món
 de nit i de dia:
 Si ella no m'hagués cridat
 no la sabria.
 I em va dir
 anar pel món enllà
 no et donarà alegria
 Si estàs aquí
 jo sóc l'aigua viva.*

Aquí hi ha una taula amb bancs que permeten fer un mos, descansar, tastar l'aigua i contemplar l'entorn.

La font del poeta Sitjar (lloc d'inspiració del poeta) està situada en una feixa a la cara ponent del torrent de la Coma i a uns 180 metres sobre el nivell del mar. És una font de mina (l'aigua és captada sota terra i és estreta cap enfora) amb una paret de pedra i una obertura rectangular. Refem el camí i girem a l'esquerra quan trobem la pista forestal.

La següent font és la de l'Acàcia, que és al costat del camí, una font de mina amb un receptacle d'un metre quadrat de superfície. Té una arcada de mig punt feta de rajols.

Anem seguint i molt a prop d'aquesta, en un revolt del camí, un rètol de fusta ens indica el camí de la font del Pum (aquest nom li ve del canó que procedia d'una escopeta), també anomenada font dels Eucaliptus.

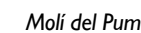
El corriol és pronunciat i la font, situada uns 200 metres muntanya amunt és al costat de dos colossals eucaliptus.

Baixem tot refent el camí (compte que hi ha fort pendent) i tornem a ser a la pista. Descendim uns 300 metres fins a trobar a la nostra dreta un indicador de ferro que ens portarà a la font de la Boixa. Un lloc ombrívol i amagat. Una font orientada a ponent, mig enterrada al marge de la muntanya. És la font dels carboners, que probablement li van posar la caixa de roda de carro (element on es recolza i gira l'eix), com a canó. Just al seu costat podem veure una antiga barraca de carboners que el grup Sterna va restaurar. El lloc era utilitzat per fer carbó vegetal.

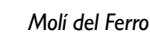
Tornarem a la pista i ara ve de baixada. Després d'uns tres quilòmetres de recorregut arribarem al lloc d'inici de l'excursió. Val a dir que al costat del camí de l'itinerari hi ha rètols botànics, informació sobre característiques d'algunes plantes, que caldria restaurar perquè n'hi ha uns quants de malmenats.

Anxoves	Salades	Anxoves en sal (Fills de J. Callol Serrats, SL)
	Amb oli	Filets d'anxova amb oli (Anxoves de l'Escala - M. Sureda, SA)
	Especialitats singulars	Olives farcides de filets d'anxova (Fills de J. Callol Serrats, SL)
		Anxova Premium gran reserva M. Sureda (Anxoves de l'Escala - M. Sureda, SA)
		Arròs Molí de Pals rodó perlat (Arròs de Pals, SL)
		Arròs Molí de Pals semillarg cristal·lí (Arròs de Pals, SL)
		Ratafia Russet (Xavier Codina, SL)
		Marina - Costa Brava (Brewers Brothers, SL - Cervesa Marina)
		Mooma Cider (Agroalimentaria Mas Saulot, SL)
Arròs	Rodó	Melmelada de pebrotes escalivat amb vermut i herbes de Provença (Can Tuies, SL)
	Semillarg	Figues confitades en almívar (Can Bech, SLU)
	Licors	Anela Fruits - Poma (Safrunat)
Begudes locals	Cervesa	Tomata, formatge d'ovella El Set de Mas Marcè i flor d'orenga (Museu Confitura, SL)
	Especialitats singulars	Maridatges per a formatges Just For Cheese (Can Bech, SLU)
	Melmelades i confitures	Sofregit de ceba - Quim Matas (Carnisseria i xarcuteria Quim Matas)
Conserves i almívares	Fruita en almívar	Fetge gras Collverd (Collverd, SA)
	Especialitats singulars	Fetge semicuit Collverd (Collverd, SA)
		Fetge celler Can Munnar (Can Munnar, SC)
Foie gras	Cru	Fetge semicuit amb plànton marí Collverd (Collverd, SA)
	Semicuit	Llet d'ovella de Mas Marcè (Recuits de l'Empordà, SL)
	Celler	Iogurt natural la Xiquella (La Xiquella, Formatges i Turisme Rural, SL)
Làctics	Especialitats singulars	Iogurt d'ovella Mas Marcè (Recuits de l'Empordà, SL)
	Llet animal	Recuit d'ovella Mas Marcè (Recuits de l'Empordà, SL)
	Iogurts i quefir	Formatges curats
		Fermió La Balda (Formatges La Balda)
		Cofat La Xiquella (La Xiquella, Formatges i Turisme Rural, SL)
		Manyac La Xiquella (La Xiquella, Formatges i Turisme Rural, SL)
Olis	Recuit d'olleta	Oli d'oliva verge extra DOP Empordà
	Formatges curats	100% argudell o varietat autòctona
	Especialitats singulars	Oli d'oliva verge extra DOP Empordà
		arbequina
		Serraferri Oli d'Olive Verge Extra (Oli de Ventalló, SL)
		Oli d'oliva verge gironí extra
		sense DOP
Vins	Vi blanc jove	Oli d'Olive Brugarol - Picual (Explotacions Agrícoles i Forestals, SA)
	Vi blanc envellit	Maragda 2015 (Mas Llunes, Vinyes i Cellers, SL)
	Vi rosat	Cartesius Blanc 2015 (Celler Arché Pagès, SL)
	Vi negre jove	Rosat de Gerisena (Agrícola de Garriguella, SCCL)
	Vi negre envellit	Negre de Gerisena (Agrícola de Garriguella, SCCL)
	Especialitats (vins) singulars	Antima 2014 (Empordàlia SCCL)
	Garnatxa	Vd'O 6.13, 2013 (Vinyes d'Olivardots, SL)
	Especialitats (vins dolços) singulars	Solera - Garnatxa d'Empordà (Celler Cooperatiu d'Espolla, SCCL)
	Dolç Moscat, 2013 (Mas Llunes, Vinyes i Cellers, SL)	
	Bac de les Ginesteres (Vinyes dels Aspres - Joaquim Albertí, SA)	

Aprofitant aquestes dates en què rebeu la revista, no oblideu de visitar el pessebre vivent de Castell d'Aro, que és el més antic de Catalunya i la seva representació té una

Salut i comes!

AMP ESCOLA TORRES JONAMA
DE MONT-RAS

1a Caminada popular
10km - 5km **Amb La Marató** **3**
diumenge 20 novembre de 2016 a les 9:00 h.

Torres Jonama Mont-ras
L'Esprit

Cal destacar que tot això ha estat possible gràcies a la col·laboració de l'escola, l'Ajuntament, els patrocinadors i totes les famílies que s'han sumat a aquesta causa. A tots ells, els agraïm l'esforç i els animem a retrobar-nos en una propera edició.

<http://www.wikiloc.com/wikiloc/spatialArtifacts.do?event=-setCurrentSpatialArtifact&id=15559076>

*És quan plou que ballo sol
Vestit d'algues, or i escata,
Hi ha un pany de mar al revolt
I un tros de cel escarlata.*

J V Foix

TECOMAC

Jardineria, forestal
i de l'horta.

Tel. 972 30 78 03 - Mòbil 629 75 75 80
C/ Sant Pere, 57 - 17200 Palafrugell (Girona)
www.tecomac.cat

ECHO
HONDA

Tel. 972 30 09 54
c/ Torres Jonama, 42
17200 Palafrugell
www.ferreteriaespada.com

PINTURES
FERRETERIA
PARAMENT
JARDINERIA
MOBLE JARDI
BRICOLATGE

Carrer Torroella, 116
Telèfon 972 30 51 54
promediter@telefonica.net

Taller d'escriptures autobiogràfiques

A càrrec de Raquel Pícolo,
escriptora i professora
d'escriptura creativa

Del 11.02.17 al 08.04.17 (9 sessions)
A la Biblioteca de la Fundació Josep Pla
Dissabtes al matí: 11:00 - 13:00
Preu: 72,00€
**Inscripcions (mín. 10 - màx. 15):
del 13 al 24 de gener**

<http://palafrugell-es.palafrugell.cat>

Final de cicle. La confecció del llibre de poemes

A càrrec de
Roger Costa -Pau,
poeta, crític literari i escriptor

Del 06.05.17 al 10.06.17 (6 sessions)
A la Biblioteca de la Fundació Josep Pla
Dissabtes al matí: 11:00 - 13:00
Preu: 48,00€
**Inscripcions (mín. 10 - màx. 15):
del 13 al 24 de gener**

<http://palafrugell-es.palafrugell.cat>

ELS CAPVESPRES DE BON TEMPS

“Abans de la portada d'aigües - que fou una portada d'aigües molt relativa -, a Palafrugell, quan venia l'estiu, la gent tenia molt costum de regar els carrers. Aquest costum sembla que es va perdent.

Cap al tard, passant pels carrers, amb aquella barreja que hi havia a l'aire de perfum d'acàcia i d'olor de suro cremat, la frescor que produïen els carrers regats era una delícia. La gent hi tenia traça i manejava la regadora amb una perfecció indiscutible.

Passant pels carrers se sentia, al fons de les cases, el soroll de les corrioles hissant les galledes d'aigua dels pous i cisternes. Es veia el corredor en penombra i al fons, darrera de la porta de l'hort oberta, la vaga lluminositat del crepuscle. Aquest soroll de corrioles era molt agradable. La gent sortia al pas de les portes i es feien viatges de l'hort al carrer portant l'aigua de la regadora, que generalment era verda, envernissada i lluent.

Hi ha moltes classes de regadores, però sembla que les més estimades eren les que tenen els foradins del filtre petits i donen uns rajolins prims, de caiguda de corba esvelta. Amb aquestes regadores -mentre la llum de la tarda s'anava morint- es dibuixaven davant de les cases uns quadrats de mullena absolutament rectilinis, uns quadrilàters perfectes, dels quals no s'escapava ni una gota d'aigua. A plaça Nova, regaven els conserges dels casinos. Molts propietaris d'establiment consideraven que aquesta era una feina d'ells. Les noies hi eren molt donades i ho solien fer molt bé. Quan fan les coses bé, les noies són més boniques del que solen ser.

Acabats de regar, els carrers - els tristos carrers de Palafrugell- tenien una frescor molt fina, i com que mentrestant s'havia fet fosc es veien menys. Feia l'efecte que, a les cases que havien regat, la gent havia de tenir més gana, i no costava gens d'imaginar unes dents blanques i humides trencant a flor de llavi una escarola tendra, lleugerament amarga.

Mort que fou don Joaquim Piera, el sastre del carrer de Cavallers, una part de la seva família es traslladà a viure a Barcelona. Els acompanyà una tieta que vivia a la casa, una persona dolça, bondadosa i una mica aturada, que es deia Cristineta. Anaren a viure en un pis del carrer d'Aribau, que tant hauria pogut ésser del tros dels primers com dels darrers, perquè aquests carrers de Barcelona tots són iguals. Quan arribà l'estiu, un capvespre Cristineta baixà l'escala amb una regadora a la mà i es posà a regar el carrer amb la

més gran naturalitat. La portera i els veïns quedaren absolutament sorpresos.

- Però què fa, senyora Cristineta...? -li preguntaren.

- Rego ...

- Però senyora Cristineta...

- Ah, té raó! -digué Cristineta amb una rialla angèlica. Em pensava que era a Palafrugell...

Quan venia l'estiu, regar era per a ella, com per a tantes persones de la vila, un moviment de pura espontaneïtat, una cosa que anava lligada amb el perfum de les acàcies i la frescor de l'aire del capvespre.

Aquesta anècdota s'explica a Palafrugell com una irrisorietat produïda per un atavisme. És clar... Però l'anècdota és molt fina.”

Josep Pla. El meu país.

Barcelona: Ed. Destino, OC 7, 641-643

Fotografia Xavier Grañén

FADA D'AIGUA

Olga Cercós

No hi havia ni bassa, ni toll, ni gorga ni riu que se li resistís. Aigua que veia aquella dona, allà s'hi submergia fes fred o calor. Nedava com un peix, es capbussava i passava hores i hores en remull, i mai no li quedaven ni els llavis morats ni la pell arrugada com una pansa. Potser va ser per això que la gent del poble va escampar el rumor que aquella dona era una dona d'aigua, una goja, una encantada.

Ella havia sentit a parlar de les goges, d'unes fades d'aigua que eren tan belles i joves que només de mirar-les en quedaves enamorat; tan fugisseres que s'esmunyien amb facilitat per qualsevol forat. Deien que eren entremaliades perquè deixaven a la vista dels humans —i només a la vista— les robes màgiques que portaven la sort i la bona vida a qui les posseís. Fins i tot eren malicioses perquè s'emportaven al fons d'un pou aquells qui gosaven burlar-se'n.

Un dia, cansada de les xafarderies de la gent, la dona va decidir que es convertiria en goja. Va anar a trobar una àvia que coneixia bé les herbes remeieres i curava els

mals de persones i animals, va ser aquesta àvia qui li va explicar la recepta màgica per convertir-se en fada d'aigua:

—La nit de la vigília de Sant Joan, un cop hagin tocat les dotze, i abans que surti el primer raig de sol, recull l'aigua de set fonts i fes-la bullir amb aquestes fulles d'alzina que et dono. Han de ser aquestes i només aquestes, perquè l'alzina ha estat tocada per un llamp. Un cop et beguis la infusió que hauràs preparat, et convertiràs en una fada d'aigua.

Feliç perquè tenia la recepta màgica, la dona va esperar pacient que arribés la vigília de Sant Joan i toquessin les dotze. Va recollir l'aigua de set fonts i la va fer bullir amb les fulles que li havia donat l'àvia. Va caminar fins a una cova on naixia una font, un cau humit i fosc. Allà es va empassar el beuratge màgic i allà va desaparèixer. Diuen que des d'aquell dia, tothom va conèixer aquella cova com el Cau de les Fades d'Aigua o el Cau de les Goges.

Més llegendes d'aigua a Llegendes d'aigua dolça de X. Cortadellas i J. Pujadó (coord.). Edicions Sidillà. La Bisbal, 2015.

Fotografia Xavier Grañén

PLOU

Des del far de Ses Salines, Mallorca. Catibel de la Fuente

Plou, ha plogut tota la nit. Al matí, prestet, uns tí-mids però tebis raigs de sol s'han colat per la finestra. Decidida i optimista he sortit a caminar, tot i que uns núvols amb totes les gammes dels grisos possibles coronaven la serra.

I sí, he sortit sense paraigua. He sortit confiada en la meva sort, no plourà, m'he dit i he partit cap al passeig amb la vista posada a l'horitzó. Quan duia deu minuts caminant, quan ja no era possible tornar enrere a cercar el paraigua, han començat a caure gotes de cada cop més grosses amb una freqüència cada vegada més intensa. He seguit, no m'he returat tot i l'aigua que em regalimava pel front, tot i tenir l'espatlla xopa i que les sabates, encara d'estiu, fessin una festa a cada bassiot.

He fet la ruta que tenia marcada, mitja horeta d'anar i mitja horeta per tornar, una hora sencera. L'hora del dia que em dóna l'alè per començar, la dosi d'alegria exacta per continuar.

En aquesta rutina sempre m'acompanya l'aigua. L'aigua salada del mar, aigua que sana. Aigua i sal, la barreja perfecta. L'aigua és vida i la sal és imprescindible per viure. L'aigua sanadora i la sal salvadora.

Però avui també queia aigua del cel! Aigua dolça, així talment: dolcíssima sense gens de sucre. Dolça com una abraçada, estimulante com una carícia.

Envoltada d'aigua per tot costat m'he sentit una illa. Una illa dins una illa, una gota d'aigua dins l'univers, petita i gran al mateix temps. Sola i feliç de viure.

És clar que aquesta és una visió simplista, massa intimista i local de l'aigua. Si visquéssim a un altre lloc del món, l'aigua seria una altra cosa, seria vital... Ara pens en les sequeres d'Àfrica i en els refugiats, com deuen enyorar l'ai-

gua per beure, com deuen maleir l'aigua que cau i omple de fang les seves tendes! Les imatges em corprenen, la realitat em sacseja, però una cosa no lleva l'altra. Vivim aquí, en aquesta part del món, i tenim la nostra mirada. Una mirada que s'obre, que no es mira la guixa, una mirada d'amor universal. Per això podem gaudir i patir de l'aigua a la vegada, per això l'aigua es converteix en el fil invisible que ens uneix i connecta amb la resta d'habitants d'aquest planeta, perquè desborda fronteres i localismes, perquè va d'un lloc a l'altre, perquè ens mostra costums i tradicions que ens permeten entendre la diversitat. Per això cal estimar l'aigua com el que és, com un tresor de tots, i cal compartir-la i tenir-ne cura.

I venerar-la, com feien els nostres avantpassats, com seguim fent ara quan llancem una moneda al fons del riu, al fons d'un pou, al peu d'una font. Ho fem amb la cerimònia del que fa una ofrena, ho fem amb l'esperança que es compleixin els nostres desitjos.

L'aigua és dona, la sal és dona, la vida és dona. Femines com la mare, la que ens donà la vida. Generosa, amorosa, transparent. Que la transparència de l'aigua ens deixi veure a través d'ella el nostre món més íntim i el món de fora, que ens faci solidaris i amables, que ens faci tolerants i oberts, que aquest fil transparent ens uneixi. Que sapiguem fer una gestió sostenible de l'aigua, eduquem-nos en la cultura dels recursos hídrics, formem-nos com a ciutadans. I mirem-nos en ella perquè també és un mirall on ens podem observar desviadament, distorsionadament o realment. L'aigua no és només el que sura, és sobretot el que hi ha al fons: les històries personals i col·lectives. L'aigua és vida i la vida es fa poesia en ella.

Llancem ja la moneda i descobrim els secrets que amaga l'aigua... I si plou, que ens trobi sense paraigua.

CONSOL DE TARDOR

Pompeu Pascual i Coris

*Tardor amb pluges,
l'aigua a barrals,
campes per engolir-la
semblen petits llacs.*

*Rierols i rius
plategen,
pel vent que irisa
agulles de pluja ràpida.*

*L'aigua dels pous,
arriba a veure l'horitzó
i la sortida del sol.*

*Tardor de pluges,
humitat que s'endinsa pel cos,
aigües ben recollides:
equilibri per als dies de sol.*

«Consol de Tardor», de Pompeu Pascual i Coris. Ed. Pompeu Pascual. Barcelona, 1998.

CAN TURRÓ

Isabel Corominola

Santi Regualta Terradas i Jaume Regualta Gotas davant el mas. Novembre de 2016. Fotografia: Núria Clara

L'abans i el després, aquests conceptes temporals, apareixen ben contrastats en l'àmbit físic i social del mas que omple aquest escrit. Can Turró coronava, en temps reculats, un pujollet assolat des d'on vigilava els seus conreus estesos entre la riera de Torrentbò i la de Ciutadella, no gaire lluny del poble que aflora ineludiblement en cada número d'aquesta revista, Mont-ras, sempre Mont-ras.

Així devia ser l'abans de Can Turró, dominant una estampa idíl·lica dalt la discreta ondulació de terreny elevada a categoria de puig, el puig Ribes. Un retrat d'un abans tranquil, pagesívol i de pau. Un abans que lliscava assossegat des de temps indefinits fins a la segona meitat del segle XIX.

Corria l'any 1856, un esvoranc provocat per la mà de l'home deixava el puig Ribes escapçat per la vessant de ponent. Els camps del mas quedaven segregats per un traçat rectilini. Un traçat que es perdia a la llunyania cap al terme de Vall-llobrega, on es veia rasurat l'últim esperó de les Gavarres, entre el Mas Mortera i Can Gotas; era el tram de Mont-ras, de la carretera Palamós-Girona, inaugurada durant el regnat d'Isabel II.

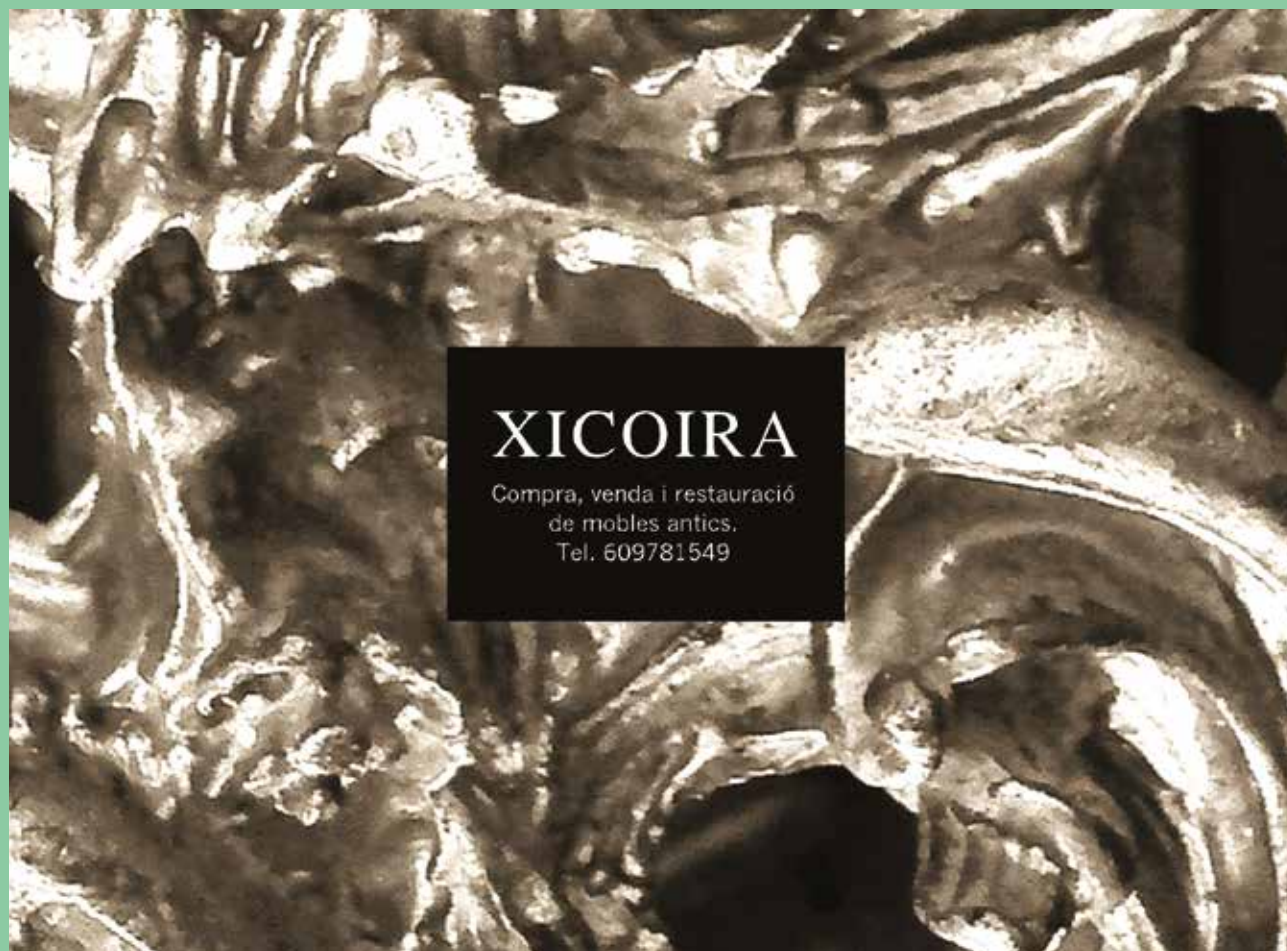
Fins aleshores el vial més important era el camí Ral, que travessava el pla de l'Aubi, a pocs centenars de metres a llevant del mas. El següent fragment, tret d'una descripció del poble de Mont-ras, del segle XVIII, dóna una idea del lent transcórrer en aquella època pels camins convergents amb Mont-ras: *Su término se estiende hasta media hora de los límites de la villa de Palafrugell, que está al est, hasta tres quartos de los del lugar de Vallobrega, que está al sud, hasta una hora de los del lugar de Fitó, de donde le vienen los montes, que está al ovest, y hasta media hora de los del lugar de Llo-*

friu, que esta al nordest, todos del corregimiento y obispado de Gerona, de cuya cabeza distan siete horas. (pàg. 400). *Història del Baix Empordà* (volum VI d'Història de les comarques gironines) Ed. Diputació de Girona, 2006.

La situació estratègica de Can Turró, perceptible de lluny, el convertí en punt de referència popular, com també ho serien els ponts que es construïren en el nou vial per travessar la conca de l'Aubi, el pont d'en Blau, a la sortida de Sant Joan de Palamós i els ponts d'en Miquel i d'en Parals, a Mont-ras. Just al costat del mas, agafava rellevància el trencall que des de la carretera donava accés al camí Ral i als camins veïnals del pla de l'Aubi, de Roquetes i de Canyelles; antigament era un camí local que passava coronant el puig, arrambat a la casa per la banda nord. Uns anys després, la via del carrilet, el tren petit (1887-1956), s'afegia al marge de la carretera, sota mateix del mas.

Can Turró va ser un bon observatori dels primers escamots a l'inici de la Tercera Guerra Carlina. Els moviments revolucionaris es concentraven a la Bisbal i el tràfec era freqüent davant el mas. Els de la casa aprofitaren per donar part del moviment de la carretera a Joaquim Fina, terratinent de Palafrugell, membre del sometent, segons anotació que feu el mateix Fina a quatre d'octubre de 1869: *«Después han Turró del Puix, Ribas pare y fill, que han bingut a purtâ el ters de blat de moro del cam Fel y han dit que habían pasat los de Calonge per la carretera en direcció a La Bisbal. Aquí se han quedat alguns que no han sentit la corneta»*.

També Fina esmenta el pont d'en Miquel per situar el tràgic fet ocorregut l'onze de setembre de 1874: *«...y 25 o 30 pasos més a mitxdie del pont d'en Micas y en el marge del cam de solixén los voluntaris han mort un carlista de Gerona de*

XICOIRA

Compra, venda i restauració
de mobles antics.
Tel. 609781549

Aurea Martín i Santi Regualta Terradas amb l'oncle, Jaume Regualta Gotas i el seu fill, David Regualta Martín, davant de Can Turró, novembre de 2016. Fotografia: Núria Clara

apellido Planas y crec que han tingut dos ferits». Dos dies després, en el llibre parroquial d'òbits, el rector de Mont-ras, mossèn Ventura, feia la següent anotació registral de l'individu com a no identificat: «A los trece Setiembre de mil ochocientos setenta y cuatro, en esta parroquia de San Esteban de Monrás, obispado y provincia de Gerona, se dió sepultura eclesiástica en el cementerio de la misma, a un individuo que se halló cadaver cerca del puente llamado de Casa Micas. Se ignoran los nombres».

Ben entrat el segle XX, de Can Turró i del pont d'en Miquel en puc referir un accident de trànsit força peculiar que ocorregué als meus avis, en Pere Juscafresa i l'Enrica Duran, masovers de Can Niell de Canyelles: Un divendres, els avis anaven amb l'haca i el carret cap a mercat a la Bisbal. Quan van ser al trencall de Can Turró, l'avi va aturar l'haca. Venia el tren petit de Palamós; encara era a una certa distància, cap al pont d'en Miquel. Aquell tram tira a pujada, el carrilet solia anar a poc a poc i l'avi confiat es va incorporar a la carretera. Sense saber com, el tren els va envestir, l'haca va caure, el carret tombat i l'àvia Enrica en va sortir amb alguna petita nafra. No s'havien adonat que la màquina anava sola i, sense arrossegar el pes dels vagons, duia més velocitat que de costum. De totes maneres no va ser res, van aixecar l'haca, van adreçar el carret i van seguir cap a la Bisbal.»

La Guerra Civil

Aquell trànsit ufanós dels dies de mercat setmanal s'esvaí amb l'esclat de la Guerra Civil. El 17 de novembre de 1936, des de les finestres de Can Turró es divisa un trist espectacle: la fugida a peu de molts palamosins, famílies senceres, gent esparverada pel pànic del primer bombardeig del creuer Canarias, vaixell de guerra de l'armada nacional. Els palamosins buscaven seguretat lluny de la línia de mar.

Els mestres de Mont-ras, la Srta. Gertrudis Masgrau i el Sr. Àngel Badia, aturaren les classes d'immediat i enviaren els nens i nenes cap a casa. Els petits que vivien en masos dels veïnats al sud del terme, feien el camí en

sentit invers al dels palamosins, aquests amb desesperació reprenien la mainada: «Cap on aneu vailets ? Atureu-vos! Reculeu!» Així m'ho explicava la meva mare, que era un d'aquells nens, de Canyelles, i així m'ho explica en Jaume Regualta que, als vuit anys, en va ser testimoni des de la finestra de casa seva, Can Turró.

Durant la guerra, a Can Turró van acollir alguns refugiats del País Basc i, també, alguns palamosins com la família Llorca i en Juli Bañeras, germà del músic i escriptor Santiago Bañeras Goday.

L'estada a Can Turró d'en Juli Bañeras va ser fructífera. En Juli va organitzar la recollida de la llet centralitzada al mas. Els ramaders veïns i els dels barris propers hi portaven les cantines amb carretons o amb els animals de tir. Aquesta iniciativa derivaria, anys després, a ser Can Turró un dels punts de recollida de la primera central lletera de la província, l'empresa RAM, amb seu a Vidreres. Fins llavors, en Josep Pruneda de Can Casildo de Canyelles havia fet la recollida mas per mas.

En temps de guerra, en Pruneda restà inactiu, amagant el camió a la paiera de Canyelles per por a la confiscació. Acabada la contesa, va seguir encara uns anys distribuïnt a les lleteries de Palamós, fins que aquestes van anar desapareixent amb l'arribada de la comercialització de la llet en envasos de vidre i la distribució en botigues de comestibles i, més endavant, supermercats.

Un matí d'hivern del 1939, a les acaballes de la guerra, el puig Ribes es convertia en lloc d'acampada durant la retirada de l'exèrcit roig. En Jaume tenia 11 anys, es disposava, com cada matí en llevar-se, a buidar l'orinal a la comuna situada a la façana de ponent del mas; el vailet va quedar sorprès en trobar la porta custodiada per un soldat. A dins, hi havia la Pasionaria, Dolores Ibárruri, que de retirada cap a la frontera, havia pernoctat a Can Turró. La seva escolta havia acampat a la pineda de la torre Simona. Segons explica en Jaume: «hi havia una filera de camions, dels que abans en dèiem de deu rodes».

En Jaume recorda aquell degoteig diari de soldats del bàndol derrotat. En el seu èxode, alguns feien aturada a Can Turró. Al bosquet de llevant, a tocar del mas hi havia uns grans clots d'on s'havia extret pedra en construir la carretera. Aquelles velles pedreres quan pluvia es convertien en grans basses; els vençuts hi llençaven fusells i material de guerra.

També explica com, pocs dies després, la darrebra brigada en retirada va deixar a Can Turró un parell de soldats i un vehicle; esperaven l'últim company que havia quedat al Collet, a Sant Antoni de Calonge, defensant amb metralladora la pujada d'en Vilar. Aquest va haver d'abandonar la missió amb l'arribada massiva dels nacionals. El soldat es va presentar a cavall a Can Turró, al matí. Va deixar l'animal al mas i, abans d'emprendre la retirada, amb

els companys van fer volar el pont d'en Miquel i després el d'en Parals, del qual només va quedar la meitat. Mentre en Joan de Can Turró portava el cavall cap a la cort, es va produir la detonació. L'animal es va esquivar, va fugir com un llamp i no el veieren més. En Jaume recorda que el pedruscall del pont d'en Miquel es va expandir fins a prop del mas.

Un mont-rasenc xofer de la Pasionaria

Les meves arrels a Mont-ras, m'empenyen a complementar aquest passatge de guerra amb un mont-rasenc molt proper i entranyable per a mi: Miquel Juscafresa Duran, el meu oncle. Durant la guerra, va ser xofer de la Pasionaria. L'oncle Miquel i els seus tres germans, així que van complir 18 anys es van treure la llicència per conduir. A Can Niell, d'on era fill, tenien camió i els nois anaven amb el vehicle als mercats comarcals. Aquesta qualitat propicià que fos destinat com a xofer de la líder comunista.

Miquel Juscafresa Duran (en primer terme), al parc mòbil de l'exèrcit, durant el servei militar a Valladolid, anys 40. Fotografia: col·lecció Isabel Juscafresa

Quan la Ibárruri anava a S'Agaró, a l'Hostal de la Gavina, en Miquel aprofitava per fer una escapada fins a Can Niell i retrobar-se per unes hores amb la família. En el reportatge de Lluís Molinas, a la Revista del Baix Empordà núm. 8, dedicat a la família Ensesa, propietària de l'hostal, i referint-se a la Guerra Civil, Josep Ensesa esmenta: «L'Hostal de la Gavina va ser confiscat per la Generalitat i potser per això es va salvar de l'espòli. Es va convertir en una mena d'hospital de repòs.» També, l'hostal va ser on es van signar el gener de 1937, els Decrets de S'Agaró, pla del departament de finances, convocat per Josep Tarradellas.

L'últim servei d'en Miquel Juscafresa, al final de la guerra, va ser portar oficials cap a la frontera formant part de la comitiva que transportaven tot tipus de mercaderies a l'exili. Pressuposem que hi podia haver béns confiscats. Segons havia explicat l'oncle, en el seu vehicle duïen material d'intendència, sobretot pots de llet condensada. Poca cosa més en sabem, l'oncle va ser discret en comentaris; a la postguerra calia ser-ne. A la frontera, van abandonar

els vehicles i en Miquel es va haver d'espavilar. Va acabar a França en un camp de refugiats. Al cap de poc, va retornar entrant per Irun.

Acabada la guerra, durant el compliment del servei militar, preceptiu pel nou règim, a Miquel Juscafresa se li va assignar una destinació ben paradoxal, la de xofer de la filla del dictador, Carmencita Franco Polo. Destinat en un destacament de Valladolid, se li va encomanar en diverses ocasions dur la filla del Generalísimo al Palau d'Aiete, a Sant Sebastià (Donostia), residència d'estiueig de Franco.

La nissaga Turró continua

En Jaume, nascut a Can Turró l'any 1928, és l'única veu que ens pot transmetre aquell passat proper, i ens descriu com si fos avui, els detalls que conformaven la casa i el territori del mas pairal a la primera meitat del segle passat. En Jaume Regualta Gotas és viudo de Dolors Llorens, ara viu a Palafrugell; una tarda d'octubre m'acompanya fins a Can Turró. El seu nebot, Santiago (Santi) Regualta Terradas, propietari i resident actual del mas i la seva muller, Aurea (Auri) Martín, salmantina de naixement, ens obren les portes de Can Turró.

Ens mostren, entaforada dins la casa, la primera estança que s'hi devia construir. Segons explicaven els avis, devia ser feta de manera rudimentària aprofitant el pendent del puig, excavant-hi una mena de cova que s'omplia de terra mentre s'alçava una volta grassa feta amb morterada de calç i pedres irregulars. Un cop feta la volta se'n retirava la terra. A la part més antiga de la casa s'hi pot veure una volta de pedra vista sense carejar. Amb els anys, i a cada generació, la casa es va anar engrandint, i se'n va alçar el nivell fins al cim del puig.

El mas, en la primera etapa, pertanyia als antics amos de cal Duc, de Mont-ras. Els Regualta l'ocuparien més tard. Eren originaris de Calonge. En Salvi Regualta Vert (Calonge, 1736) es va casar amb la Maria Robau Torró (Mont-ras, 1744), l'avi de la Maria era en Manuel Torró, pagès mont-rasenc que podria ser la font del motiu del mas. El fill d'aquest matrimoni, Josep Regualta, casat el 1801 amb Maria Cals, una fadrina de Fitor, viuria a Calella de Palafrugell, a Can Xana, on va néixer Antoni Regualta Cals, el 1810. I, amb l'Antoni i la seva muller la Rosa Català, de Mont-ras, arribem a Can Turró.

El seu fill, en Pere Regualta Català, nascut al mas el 1842, consolidaria el motiu Turró. En Jaume ens explica: «a l'avi Pere li agradava parar el sol les tardes d'hivern en un marge on el puig Ribes es dissolia al planer de l'hort (ara, el marge s'ha perdut sota un cúmul de terra sobrerada de les obres del desdoblament, a l'altra banda de carretera). A prop hi havia una gran alzina, i arran de marge hi passava el camí veïnal que enllaçava amb el de Vall-Ilobrega.

Gracieta Terradas Genís i Pere Regualta Gotas, anys 40.

Foto: col·lecció família Regualta

No era estrany veure-hi transitar alguns veïns i coneguts que s'aturaven a saludar en Pere. Mentre aprofitava els últims raigs del dia, l'avi els solia comentar: "en aquest marge arredossat hi estic com un turró". El motiu va remuntar el cognom Regualta i, en algunes ocasions, l'avi havia arribat a formalitzar tractes signant com a Turró.

L'avi Pere era casat amb la Josefa Munt Puig, filla de cal Cerdà, de Vall-llobrega. El sogre, Joan Munt, era nascut al municipi d'Estavar, a la Cerdanya Nord.

En aquella època, quan els camins rurals eren tan dolents, tenir la carretera arran de casa era un privilegi. Aquella accessibilitat tan oportuna era ben apreciada pels de Can Turró, fins a l'extrem que en preveure el projecte de la carretera la possibilitat d'un desviament a l'alçada del mas Mortera cap al camí Ral, els Regualta i alguns veïns de Mont-ras defensaren el traçat per Mont-ras que finalment va prosperar.

El fill d'en Pere i la Josefa, en Joan Regualta Munt (1872), l'hereu, es va casar força gran, als 41 anys, amb una joveneta de 20, la Dolors Gotas Molinas. En Joan havia anat a la guerra de Cuba i en tornar no va tenir pressa a buscar-se muller. Segons explica la família, el dia que les campanes tocaven a bateig de la Dolors, en Joan, mentre escoltava el repic, va fer broma amb els joves amics: «amb aquesta m'hi casaré». En Joan va ser alcalde de Mont-ras (1912/1914).

Nascut a Can Turró, l'any 1928, en Jaume Regualta Gotas era el petit dels quatre fills (Pere, Josep, Teresa i Jaume) d'en Joan i la Dolors. Als 12 anys, en Jaume quedava orfe de pare. En Pere, el germà gran, l'hereu, es va casar amb l'Engràcia (Gracieta) Terradas Genís. Aquí fem parada i fonda, la Gracieta mereix capítol a part.

La Gracieta de Can Turró

Era nascuda a Can Bolorda, un mas de Fitor situat enmig de bosquíries, a tocar el terme amb Mont-ras. Del mas enrunat, en queden quatre parets i el forn. La casa es trobava sobre un petit terraplè envoltat de pendent que baixen cap al tortuós torrent del Cau de la Guilla, lloc esmentat en el relat "Un marxant de figues seques", de Miquel Torroella a *Cuentos que son historias* sobre fets ocorreguts el segle XIX. Sembla que en el torrent s'hi va amagar un lladre de pa sucats amb oli; un traginer vinculat amb el transport d'una màquina de falsificar moneda destinada a Can Marines, de Fitor. L'home mal pagat i famolenc va robar sense manies l'esmorzar i alguns queviures als masovers, en Salvi i en Joan de Can Bolorda. Alertat per aquests, en Miquel Torroella, va fer una batuda i el va trobar amagat en el feréstec torrent. Detingut el lladre, Miquel el portà a Can Torroella, en presència del seu pare que aleshores era batlle de Fitor.

També en el llibre de Torroella, *Realitats de la vida*, hem llegit una anècdota, titulada "Una indirecta", ocorreguda a mitjans del segle XIX, amb l'avi de Can Bolorda de protagonista. Aquest, amb molta picardia es fa convidar a dinar per monsenyor Llorente, bisbe de Girona. Torroella ens descriu l'avi Bolorda d'aquesta manera: "L'avi *Bulorda* era un home alt y gros, calsaba espadenyas ab beta negra, calsas de panyo de borrell ab ample davantal, ermilla de coll dret ab botons grochs, jupa curta y barretina de color de brisa tombada a sobre'l clatell; tipo a tot serho del antichs pagesos del baix Empordà."

Els anys d'infantesa viscuts en aquell mas tan inhòspit, modelarien el caràcter de la Gracieta, dona dotada d'una saviesa rústica que va conrear tota la vida i que no defugia mai de compartir amb qui s'hi sentia interessat. Els records de les seves vivències i les llegendes de Fitor que tan bé coneixia, les va transmetre a alguns escriptors, com a Xavier Cortadellas, per al seu llibre *El poble dels centfocs*. També va ser entrevistada en el núm. 3 d'aquesta revista, de juliol de 2009, dedicat a la Guerra Civil.

La Gracieta va ser l'última nena batejada a Santa Coloma de Fitor abans que l'església es clausurés per sempre més com a parròquia. Els pares de la Gracieta, en Lluís Terradas i l'Hortènsia Genís, amb les *dugues* filles, la Gracieta i l'Annita es traslladaren a Mont-ras, als anys trenta del segle XX, a cal Corder, uns parents del carrer Torres Jonama.

Més tard, es van establir com a masovers a cal Tronjo, un mas del barri de Molines, situat arran del camí anomenat de Vall-llobrega.

Fa temps, en Joan Surroca, exalcalde de Vall-llobrega, em va explicar algunes anècdotes sobre en Lluís i l'Hortènsia. Més o menys, en Surroca ho va fer anar així: «En Lluís era un home molt franc i planer, tenia l'afecció

Mas cal Tronjo, Lluís Terradas i Hortènsia Genís, al mig. Al darrere, l'Enric Adroher, mosso del mas, la Maria Català i en Pep Català (Pep Manco), veïns. Al davant, la Rosa Català i en Mateu Sais Genís. Mont-ras, anys 40. Fotografia: col·lecció Isabel Juscafresa

molt arrelada a fer rodolins improvisats durant la conversa.» Un dia anant en Surroca a cacera va trobar en Terradas treballant la vinya amb aire d'anar fent; tot fent broma li diu: «Lluís, ets un home tranquil.» i al de Can Bolorda li va faltar temps per fer un rodolí: «Sí noi, tranquil com un fil.». La xerrada va girar cap a la cacera i la qualitat de les escopetes, el parer d'en Terradas era: «és millor anar amb una escopeta de cinc duros i un gos de cinquanta».

L'Hortènsia era bona cuinera, a Vall-llobrega la contractaven per a la festa major. En Surroca l'anava a buscar al matí amb la Guzzi. L'Hortènsia s'enfilava darrere la moto amb dos cistells, un a cada braç, carregats de cassoles i, acabada la xefia, ja de fosc, en Joan la tornava a Mont-ras.

El monogràfic d'aquest número de *La Torre Ferrera* va dedicat a l'aigua. La Gracieta, dona polifacètica, ens dona l'oportunitat d'integrar aquest paràgraf al tema. Segons explica el seu fill, en Santi: «La mare tenia habilitat per endevinar l'existència d'aigües subterrànies. Tot i que jo no hi crec gaire, solia afinar. Sempre utilitzava un pèndol, però, en una ocasió, el pou que es va perforar al camp de sota el mas, va ser assenyalat per la mare amb la medalla de Sant Pere que duia penjada al coll.» L'Aurea, la seva jove, diu que venia gent d'arreu, fins i tot alguns barcelonins de segona residència, a demanar els serveis de la Gracieta com a saurina. Algunes vegades feia servir unes monedes antigues per predir la profunditat de la deu al lloc assenyalat.

Parlant d'aigua, en Jaume Regualta, recorda que l'antic pou de la casa era poc cabalós. Tot i això, l'any de la gran nevada, el 1956, les aigües somes d'aquell pou, excepcionalment, van desbordar. En canvi, el de l'hort, a l'altra banda de carretera, donava molt cabal, fins al punt que anys després, quan el fill de la Gracieta, en Joan, es va instal·lar en una casa nova arran d'hort, el pou subministrava aigua

a *dugues* cases i a dos horts. Els Regualta varen aconseguir permís per fer passar un canaló a sota la carretera i, a manera de mina, conduir l'aigua sobrerera del pou de l'hort fins al pou de la casa pairal.

De la nevada, en Jaume també recorda com el tren va quedar aturat a la pujada de Can Turró. Els passatgers van haver d'abandonar els vagons i espavilar-se per anar a destinació. El carrilet hi quedaria alguns dies encallat, fins a la fosa de la neu.

La Gracieta va enviuar jove. En Pere va morir a la plenitud de la vida, als 40 anys. Havia compaginat la feina de pagès amb la de traginer de les Gavarres. Els seus germans, en Josep, la Teresa i en Jaume deixaren el mas en casar-se. Més endavant, els dos fills grans de la Gracieta, en Lluís i en Joan s'instal·laren en terrenys del mas. En Lluís en una casa nova al costat de Can Turró; en Joan, en una casa arran de l'hort, a l'altra banda de carretera. En Santi, el fill petit, es quedà al mas.

A partir dels anys 60, amb el nivell de vida a l'alça, l'increment del parc automobilístic i l'arribada del turisme de masses, el trànsit va agafar un caire desorbitat i la carretera anava quedant obsoleta. Al pic de l'estiu es formaven cues, el trànsit era sorollós; i aquella mena d'orgull de pertànyer a una casa a peu de carretera que tant defensaren els avantpassats es convertia en un mal son.

En Santi, l'Aurea i el seu fill, en David, han viscut temps de canvis. L'últim, culminava amb el desdoblament de la C-31, les temibles obres i les seves conseqüències van arribar per als de Can Turró. El vi es tornava agre a la tina. El codonyat que tota la vida havia fet la Gracieta tampoc es va salvar; la causa era el trontoll de la maquinària pesant, martells i excavadores que rautaven el marge arran de casa i el suplien per un mur de formigó gris, de tall net.

**Bugaderia
Mont-ras**

TINTORERIA I WET CLEANING

MARIA CINTA CUGAT

Travessia de la Riera, 1 · MONT-RAS
Tel 972 30 36 26 - Mòbil 696 340 060

CERÀMIQUES

**La
Ciutadella**

Crta. Palamós a la Bisbal C-31 Km.330 17253 MONT-RAS
telf i fax 972302571 email ceramiqueslaciutadella@gmail.com

Llivia i Serra 26 Tel. 972611260
17200 Palafrugell
www.distronic.tv
distronic@distronic.tv

t d
f t
PARTNER
KNX

AGRO MONT-RAS

Can Pantaleu

**PRODUCTES ARTESANS
i NUTRICIÓ ANIMAL**

Avinguda Catalunya, 32
MONT-RAS (BAIX EMPORDÀ)
Tel. 618 97 76 97

CERVESA ARTESANA

MONTCAT

microcerveseria

FABRICACIÓ PRÒPIA
VENDA A L'AGROBOTIGA

Avinguda Catalunya, 32
MONT-RAS (BAIX EMPORDÀ)
Tel. 618 97 76 97

Can Turró, 8 de novembre de 2016. Fotografia: Núria Clara

També es va acabar aquell lliure circular pels terrenys del mas. Les mitjanes de formigó que separen el dos sentits de circulació, barrarien el pas per travessar a peu. Abans, sortien amb el cistell al braç, travessaven cap a l'hort i enfilaven Torrentbò amunt a caçar bolets a les clapades que tantes vegades els ensenyà la Gracieta. Ara, l'accés és a certa distància del mas, cap al pont d'en Miquel, sota un fossat asfaltat que inhiuix de passar-hi a peu. Els de Can Turró opten pel cotxe.

El vell camí que passava arran de la casa i coronava el turó s'ha desplaçat uns metres al nord, sota el puig. Can Turró s'ha integrat en un carrer de la urbanització Torre Simona. El nomenclàtor d'aquesta urbanització està dedicat als músics de les rodalies. La Gracieta va demanar que el carrer del mas fos el de Santiago Bañeras Goday, músic palamosí, germà del refugiat que hi féu estada durant la guerra.

L'adaptació és llei de supervivència i l'última generació dels Regualta ha sabut emmotllar-se. Ara són habitants de mas residencial. En Santi ha treballat al ram de l'hostaleria els últims 40 anys; l'última dècada, com a màitre de l'hotel Aigua-blava (popularment, ca la Claretta). Jubilat de fa poc, en Santi ara té temps per menar l'hort. En David, el seu fill, té afició per l'aviram, sobretot per la cria de gallines de raça empordanesa. La vena de pagès no s'ha extingit a Can Turró.

La família Regualta s'ha reconciliat amb el present, està conformada. Ara, els motors dels vehicles són més silenciosos, la carretera va ser rebaixada un metre a efectes d'insonorització i els asfalts d'última generació també hi contribueixen a amortir. L'important és que el mas s'ha salvat. «Aquestes parets s'han absolt per la seva antiguitat», em diu en Santi. «Si us hi fixeu bé, el traçat fa una lleu essa per salvar Can Turró.» I aquest mas intrínsecament lligat amb la carretera, perdura en el temps, inamovible es divisa de lluny. Can Turró, a prop del poble, és portal de Mont-ras.

L'estampa des de les seves finestres ha sigut canviant. Aquell nen, en Jaumet, avui octogenari, que ens ha fet de guia pel passat, evoca la darrera escena d'aquell abans, quan s'enfilava furtivament a l'últim vagó del carrilet davant de Can Turró, i en saltava a l'alçada del pont d'en Parals; era el divertiment de la mainada dels afores per anar a col·legi. Aquella llibertat que el vell mas ha vist passar de llarg, com tantes altres coses que ja no hi són, com aquell marge, el vell paradís de l'avi Turró.

El pèndol i les monedes que utilitzava la Gracieta Terradas. Can Turró, novembre de 2016. Fotografia: Núria Clara

TANCAMENTS MONT-RAS
pvc i alumini

Miquel Planas Rocas
M. 687 550 222

TANCAMENTS MONT-RAS

C/ Torres i Jonama, 54 · 17253 Mont-ras (Girona)
T/F: 972 301 492 info@tancamentsmont-ras.cat
www.tancamentsmont-ras.cat

ENS DEDICUEM: TANCAMENTS PVC I ALUMINI, OBRA NOVA, REFORMES D'OBERTURES (SUBSTITUÏM MARCS DE FUSTA, PERSIANES, PERSIANES MOTORITZADES, PERSIANES ALICANTINES, PORTICONS, MALLORQUINES, MOSQUITERES, BALLESTES, PORTES D'ENTRADA, MAMPARAS DE BANY, MIRALLS, VIDRES, TREBALLS DE SERRALLERIA, FERRO I INOX, DISPOSEM D'ESPECIALISTES EN FUSTA, PARQUETS, TARMES DE FUSTA, PERGOLES, PORTES D'INTERIOR, ARMARIS, PORTICONS

disseny retolació impressió digital

T. 972 304 324 | Ctra. Regencós-Palafrugell | Pol. Ind. Riera d'Esclanyà | C/ Mas Resplandís, 17- Nau B Begur (Gi)

TALLER JOAN ANDREU, S.L.

REPARACIÓ INTEGRAL DE L'AUTOMÒBIL

Serveis:
Alarbes. Equips de música. Especialistes en aire condicionat. Diagnosi de frens/suspensions. Preparació de l'automòbil per passar les revisions de la ITV. Bobinatges. Injecció electrònica. Obtenció de tot tipus de peces de recanvi.

Lloguer:
Jardineria. Bombes. Construcció. Pintura. Compactació. Martells. Grups electrònics. Compressors. Metall. Neteja. Fusteria. Màquines.

VENDA DE MAQUINÀRIA, LLOGUER I REPARACIÓ

JARDINERIA, FORESTAL, HORTA I CONSTRUCCIÓ

SERVEI DE LLIUAMENT I RECOLLIDA A DOMICILI

- Tenim una àmplia experiència en el sector.
- Assessorem i busquem la millor eina per a cada treball, tant a empreses com a particulars.
- Us oferim servei propi de reparació i manteniment, recanvis i accessoris.
- Tota la maquinària surt provada i a punt per ser utilitzada.

Parrot
INSTAL·LADOR
CERTIFICAT
PARROT

C/ Terme, 30 ESCLANYÀ (Girona)
tlf.: 972 611 953 Fax: 972 303 389
www.joanandreu.cat / e-mail: tallerjoanandreu@gmail.com

AIGUA DE PLUJA A LA CUINA

Pilar Giménez

A les llars de les nostres àvies no es malbaratava res del que la natura els donava, l'aigua de la pluja era un do per a la terra, però recollida en cisternes o atuells també era benvinguda a l'interior de les cases. Era una aigua molt tova i neta i s'usava per rentar, per beure i també per cuinar.

Actualment es recomana no utilitzar aquesta aigua directament per a usos culinaris, a menys que se li hagi aplicat un sistema de depuració que en garanteixi sanitàriament l'ús.

La recepta que us proposo utilitzava tradicionalment l'aigua de pluja, els cigrons s'hi posaven en remull i no calia afegir-hi bicarbonat o sal, ara els posem en aigua mineral, perquè la que surt de l'aixeta és massa dura.

Aquesta recepta ens la cedeix la Dolors Xicars, ara jubilada. Ella i el seu marit, en Josep Alsina, havien regentat una carnisseria a Palafrugell i des de fa força anys estan establerts al nostre poble.

CAPIPOTA

Ingredients

1 kg de morro, pota i tripa de vedella, 250 g de cigrons, 1 ceba picada, 4 grans d'all, julivert, 2 fulles de llor (opcional), ¼ kg de puré de tomata, 1 cullerada de farina, sal, oli d'oliva, bitxo picant al gust, i 1 de caldo, pot ser el de coure els cigrons o els menuts i aigua mineral per remullar els cigrons

Capipota

Cocció dels cigrons

El dia abans de l'elaboració de la recepta poseu els cigrons en remull amb aigua mineral.

Al matí, escorreu-los i poseu-los en una olla, amb aigua mineral que els cobreixi uns quatre dits, durant la cocció vigileu que no quedin sense aigua, si heu d'afegir-n'hi ha de ser bullint, mai s'ha de trencar el bull als cigrons. Quan estiguin quasi cuits afegiu-hi la sal.

Si els feu amb una olla convencional, han de coure unes dues hores o més, a foc lent.

I a gaudir d'aquest plat d'hivern!

Dolors Xicars Nadal

Elaboració del capipota

Els menuts els venen tallats i bullits, però els podeu donar un bull, amb una fulla de llor i uns grans d'all, el caldo resultant es pot aprofitar per a l'elaboració del plat.

En una cassola escalfeu l'oli i afegiu-hi la ceba, quan sigui daurada poseu-hi els alls, el julivert, el bitxo i deixeu-ho enrossir. Enrossiu la cullerada de farina i quan agafi color poseu-hi la tomata. Deixeu-ho coure uns deu minuts.

Ara incorporeu-hi el morro, la pota i la tripa, barregeu-ho bé amb la llossa i mulleu-ho amb el caldo que calgui.

Poseu-hi els cigrons que ja teniu bullits, podeu aromatitzar-ho amb una fulla de llor i deixar-ho coure a foc lent una estona, perquè els ingredients quedin ben impregnats. Si us faltés caldo, hi podeu afegir aigua.

És important que remeneu sovint la preparació per tal que no s'enganyi.

A L'EMPORDÀ NO HI HA UN RESTAURANT TAN A PROP DEL CEL

MENÚ DIARI:

De dilluns a divendres, menú de migdia: 20 €

El Restaurant El Far ofereix el seu menú de migdia per només 20 euros. Gaudeixi, de les millors vistes al mar, d'un ambient íntim i elegant i d'una cuina excel·lent. També vosté es sentirà a prop del cel.

Muntanya de Sant Sebastià, Llafranc. Palafrugell

Reserves al: 972 301 639 - restaurant@elfar.net - www.hotelelfar.com

AVENTURES D'EN MARC I EN TOR PER AGOSTI PERJAY

El cobrament de la prestació o l'exercici del dret de rescat només són possibles en cas que es produeixi alguna de les contingències o supòsits excepcionals de liquiditat regulats en la normativa de plans i fons de pensions.

El valor del dret de rescat o mobilització depèn del valor de mercat dels actius assignats i pot provocar pèrdues rellevants.

1 / 6

Aquesta xifra indica el risc del producte; 1/6 indica el risc més baix i 6/6, el més alt.

El cobrament de la prestació o l'exercici del dret de rescat només són possibles en cas que es produeixi alguna de les contingències o supòsits excepcionals de liquiditat regulats en la normativa de plans i fons de pensions.

El valor dels drets de mobilització, de les prestacions i dels supòsits excepcionals de liquiditat depèn del valor de mercat dels actius dels fons de pensions i pot provocar pèrdues rellevants.

Menys rendiment potencial					Més rendiment potencial	
1	2	3	4	5	6	7

- Risc

+ Risc

#Optimista

Cada dia més i més persones són optimistes. Perquè ser optimista és tenir tot el que cal per preparar-se el futur.

I ara, amb el nou **CaixaBank Doble Tranquil·litat**, sabràs quins ingressos obtindràs quan et jubilis perquè tu també siguis optimista.

CaixaBankFutur

El CaixaBank Doble Tranquil·litat s'adreça a clients d'entre 55 i 67 anys. Aquest producte engloba: el CaixaBank Doble Tranquil·litat - PPA (pla de previsió assegurat, que és una assegurança de vida de **VidaCaixa, SAU d'Assegurances i Reassegurances. CaixaBank, SA, operador de bancassegurances exclusiu de VidaCaixa, SAU d'Assegurances i Reassegurances i autoritzat de SegurCaixa Adeslas, SA d'Assegurances i Reassegurances, amb NIF A08663619 i domicili a l'av. Diagonal, 621, 08028 Barcelona, i inscrit en el Registre de Mediadors de la DGAFP amb el codi C0611A08663619**) i el CaixaBank Inversió Flexible - PPI (pla de pensions individual, del qual **VidaCaixa, SAU d'Assegurances i Reassegurances** és l'entitat gestora i promotora; **CaixaBank, SA, l'entitat comercialitzadora, i CECABANK, SA, l'entitat dipositària**. Es poden consultar les dades fonamentals del pla de pensions a www.VidaCaixa.cat o a l'oficina). NRI: 1640-2016/09681